

Inventarisatie dakbroedende meeuwen in IJmuiden

Opvallende resultaten in 2023

Sovon wil een beter inzicht krijgen in dakbroedende meeuwen. De auteurs van dit artikel telden de meeuwen in drie gebieden in IJmuiden: het industriegebied, de bebouwde kom Oud IJmuiden en de bebouwde kom IJmuiden. In de laatste decennia zijn steeds meer meeuwen op daken gaan broeden omdat daar geschikte broedplekken te vinden zijn en om predatoren zoals vossen te ontwijken. In IJmuiden is er in 2023 nogal wat veranderd ten opzichte van eerdere tellingen.

■ Fred Cottaar en Fred Hopman

Dakbroedende meeuwen zijn in IJmuiden geen nieuw fenomeen. De eerste meldingen dateren uit 1987. Maar vermoedelijk was deze, toen nieuwe ontwikkeling, al een aantal jaren eerder ingezet. Want toen al werden er, van 71 paar Zilvermeeuwen en 2 paar

Kleine Mantelmeeuwen, territoria aange troffen in het industriegebied.

Werkwijze en resultaten

Voor het tellen verdeelden we IJmuiden in drie gebieden: het industriegebied, de

KLEINE MANTELMEEUW met kuikens op woonhuis IJmuiden. Foto: Fred Hopman

Tabel 1: Ontwikkeling aantal dakbroedende meeuwen in IJmuiden

	2008	2021	2023
Industrieterrein, west van Dokweg / De Geul			
Zilvermeeuw	681	-	150
Kleine Mantelmeeuw	520	-	36
Stormmeeuw	2	-	2
Bebouwde kom Oud IJmuiden, west van Dokweg / De Geul			
Zilvermeeuw	32	-	6
Kleine Mantelmeeuw	3	-	4
Bebouwde kom IJmuiden, oost van Dokweg / De Geul			
Zilvermeeuw	-	111	91
Kleine Mantelmeeuw	-	10	53
Stormmeeuw	-	2	2

bebouwde kom Oud IJmuiden en de bebouwde kom IJmuiden. Het industriegebied bekeken we vanaf hoge duinpunten aan de zuid- en westkant. Zo konden we aanwezige nesten en vermoedelijke territoria tellen en intekenen. De zuidelijk gelegen vishallen zijn hier goed te overzien voor aldaar broedende en territoriale meeuwen. We telden op meerdere dagen, eind april en in juni, om een zo goed mogelijk overzicht te krijgen. Aanvullende data verzamelden we later in het seizoen, met name in juli, met waarnemingen van alarmerende meeuwen of van meeuwen met bedelende kuikens. We hebben voor 2023 dezelfde werkwijze als in 2008 aangehouden. We vonden in totaal 150 territoria van Zilvermeeuwen, 36 van Kleine Mantelmeeuwen en 2 van Stormmeeuwen.

We telden de bebouwde kom Oud IJmuiden door er één keer per twee weken, liefst op de rustige zondagochtenden, doorheen te rijden. Aanwezige meeuwen werden op een kaartje ingetekend. Het is een lastig deel omdat de dichte bebouwing het soms moeilijk maakt om alles goed te bekijken. Het getelde aantal moet dus als een minimum worden beschouwd. Wat dat betreft zouden opnames met een drone een beter resultaat kunnen geven. Er werden in totaal 6 territoria van Zilvermeeuwen en 4 van Kleine Mantelmeeuwen aangetroffen.

In het derde gebied, de bebouwde kom IJmuiden, hanteerden we de Broedvogel-monitoring-methode (BMP). Zowel voor de inventarisatie van 2021 als 2023. Dit hield in, dat we het gebied in de periode maart t/m juni vijf keer bezochten en de territoria intekenden op een kaart. Ook stonden we op een flatgebouw om de omgeving af te zoeken op broedgevallen. In totaal vonden we 91 territoria van Zilvermeeuwen, 53 van Kleine Mantelmeeuwen en 2 van Stormmeeuwen.

Discussie

Het laatste jaar dat een gebiedsdekkende inventarisatie van het industriegebied van IJmuiden plaatsvond dateert alweer uit 2008. Het aantal toen waargenomen territoria op daken omhelsde maar liefst 681 paar Zilvermeeuwen en 520 paar Kleine Mantelmeeuwen. De meeste broedparen bezetten toen de grote grinddaken van de visverwerkende industrie. Veranderingen op de daken in de afgelopen jaren hebben dus behoorlijk veel impact gehad op het aantal broedparen. We moeten nu zoeken in allerlei hoeken en gaten om de broedvogels te vinden. De grote daken zijn, op een enkele na, ondertussen vrijwel allemaal bedekt met zonnepanelen. Deze zijn op sommige daken direct aan elkaar geschakeld, zodat er geen ruimte is

ZILVERMEEUW met vliegvlugge juvenielen op woonhuis. Foto: Fred Cottaar

om te broeden, op een enkele uitzondering na. Er was nog maar één grinddak beschikbaar voor de meeuwen. Het aantal van in 2023 gevonden territoria (150 Zilvermeeuwen en 36 Kleine Mantelmeeuwen) valt dus in het niet bij de gevonden aantallen in 2008. Wat ook opviel was, dat we in 2023 geen vliegers meer aantroffen met de beeltenis van arenden. De hengels van de versleten vliegers uit 2022 stonden er nog wel. We vonden ook geen speakers meer met alarmkreten van meeuwen. Wel waren er meer over het dak gespannen lijnen om broeden tegen te gaan. Iets wat maar gedeeltelijk werkt, weten we uit ervaring. Ook worden er meer 'spikes' op de dakranden geplaatst, iets wat overigens ook niet altijd werkt. Een nieuwe methode lijkt een dikke stevige draad op

±5 cm hoogte. Hier lijken de meeuwen, denkt men, niet op te kunnen balanceren.

De daken van de bebouwde kom van Oud IJmuiden herbergden ook minder broedparen, maar de afname ten opzichte van 2008 was hier niet zo rigoureuus als in het industriegebied. Mogelijk heeft de afname hier te maken met meer verstoring door bewoners. Het aantal paren Zilvermeeuwen nam af van 32 naar 6. Het aantal Kleine Mantelmeeuwen nam toe van 3 naar 4 paar.

In de bebouwde kom IJmuiden nam het aantal Zilvermeeuwen met 91 gevonden territoria in 2023 af ten opzichte van 111 in 2022. De Kleine Mantelmeeuw nam echter behoorlijk toe, van 10 territoria in 2021 naar 53 in 2023. Dat is dan toch wel weer opvallend en mogelijk een oorzaak van de afnemende aantallen

in het industriegebied. Het klinkt aannemelijk, maar is nog niet bevestigd aan de hand van gekleurde vogels.

Conclusie

Al met al is er met de inventarisatie van 2023 een redelijk goed overzicht ontstaan van de situatie in IJmuiden. Natuurlijk met een opvallend resultaat van sterk afgenomen aantallen op de grote daken van de visverwerkende industrie in het industriegebied. De vos drukt nog steeds zijn stempel op het dak van de IJbunker, een voormalige broedplaats van honderden paren Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen. Want ook in 2023 werd de vos regelmatig op het dak gezien, zoals blijkt uit het gedrag van de meeuwen die het altijd nog blijven proberen om daar te nestelen.

De toekomst valt lastig te voorspellen. Wie had bijvoorbeeld tien jaar geleden verwacht dat het aantal dakbroeders zo zou afnemen als gevolg van het aanleggen van zonnepanelen op daken? Meeuwen zijn opportunisten en zullen alle omstandigheden aanpakken om in te spelen op veranderde situaties als dat voor hen goed uitkomt. Soms worden zij ook gedwongen om naar alternatieven te zoeken door het verloren gaan van hun normale broedgebieden. En daar is broeden op een dak er dus een van. Bijkomend voordeel is dan ook nog eens dat voedsel niet ver weg is. Het blijft dus boeiend om deze ontwikkelingen te volgen en vast te leggen.

Bronvermelding

- Cottaar, F. (2002). Bald Eagles moesten op daken broedende meeuwen in IJmuiden verdrijven. Nieuwsbrief NZG (Nederlandse Zeevogel Groep) 4(2):1-2.
- Cottaar, F. (2021). Broedende meeuwen in industriegebied IJmuiden. Daken van draden voorzien geen succes. Fitis 57:163-164.
- Cottaar, F. & E. Maassen (1988). Meeuwenkolonies in Zuid-Kennemerland in 1987. Fitis 24:58-62.

- Bruggen, J. van & A. de Jong (2023). Meeuwen op dak. Waar en hoeveel? Sovon nieuws 1-2023: 8-9.

Fred Cottaar, Lutulistraat 42, 2037 CB Haarlem. fred.cottaar@gmail.com

Fred Hopman, Stephensonplein 7, 1972 RP IJmuiden. fredhopman@gmail.com